

М. В. Складенко

Кобеляки

КОБЕЛЯКИ – місто Полтавської області, райцентр. Знаходиться на р. [Ворскла](#) (притока [Дніпра](#)), за 75 км від обл. центру та за 14 км від залізнич. ст. Кобеляки. Пл. 12,1 км². Насел. 12 076 осіб (2001, складає 93,1 % до 1989): українців – 82 %, росіян – 17 %. Тер. сучас. міста була заселена від 2–6 ст., про що свідчать знайдені археол. пам'ятки. К. позначені на картах І. Данкерта (1609–13), Девіта (1632), а також франц. інж. Г. де Боплана (1630–46). Опис міста серед. 17 ст. залишив турец. мандрівник Е. Челебі. Його розбудові сприяло зведення фортеці на мисоподіб. пагорбі на правому березі Ворскли. Вона була важливим опор. пунктом на лінії захисту Лівобереж. України від татар. набігів. У серед. 17 – 1-й пол. 18 ст. кобеляц. фортеця складалася із земляного валу та рову, палісад. огорожі та дерев'яних башт (ймовірно – 8). Заг. довж. укріплень становила понад 860 сажень. В середині неї були розташ. 3 дерев'яні церкви, будівлі сотен. і міських установ, торг. ряди, школа, шпиталь, громад. та приватні двори. У 2-й пол. 18 ст. занепала (на поч. 19 ст. ще існував земляний вал довж. бл. 500 сажень), її залишки позначено на міському плані 1871. У 1648 К. стали сотен. містечком Полтав. полку. У 2-й пол. 17 ст. тут створ. цехи теслярів і шевців, набули розвитку млинарство та винокуріння. 1768, під час рос.-турец. війни, К. захопив і зруйнував кримськотатар. загін. Від 1765 входили до Катеринин. провінції Новорос. губ., 1773–83 – ротне місто Дніпров. пікінер. полку, від 1796 – у складі Кременчуц. пов. Малорос. губ., від 1803 – повіт. місто Полтав. губ. Кобеляц. пов. існував до 1923. Він знаходився у пд. частині Полтав. губ., межував з Катеринослав. губ., на Пд. Зх. – по Дніпру, на Пд. Сх. – по Орелі (ліва притока Дніпра). 1912 його пл. складала 3227,2 квадрат. верст, у ньому мешкало 301,9 тис. осіб (1897 – 220 903, 1910 – 213 612, 1923 – 268 958). У 1804 в місті працювало 105 ткачів, 53 шевці, 54 кравці; було 2 селітр., 2 цегел. і 1 пивовар. заводи. 1870 введено в дію залізничну ст. Кобеляки. Наприкінці 19 – на поч. 20 ст. відкрито жін. і чол. гімназії, комерц. училище. Водночас діяли 5 церк.-парафіял. і 2 початк. євр. школи; б-ка, Нар. будинок з драм. колективом під керівництвом С. Киреєва. У 1910-х рр. функціонували 3 парових млини, 4 ковбасні, 5 кондитер. заводів, 2 заводи мінерал. вод, пивоварня, друкарня Б. Брагилевського (засн. 1883); у 1920-х рр. – 2 шкіряних заводи, 5 сукновалень, 14 кузень, слюсарна майстерня, черепич. завод, 3 хлібопекарні, електростанція. 1859 мешкало 7993, 1863 – 9424, 1897 – 10 487, 1910 – 11 087, 1916 – бл. 20 тис. (зокрема й біженці), 1923 – 12 395, 1926 – 10 984 особи. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. Від 1923 –

райцентр Полтав. округи; від 1932 – у складі Харків., від 1937 – Полтав. обл. Жит. потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. Від 15 вересня 1941 до 25 вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. Нацисти вбили 771 жит. 1959 тут мешкало 9,6 тис., 1979 – 11,9 тис., 1998 – 12,1 тис. осіб. Нині у місті працюють [Кобеляцький цукровий завод](#), швейна ф-ка, хлібокомбінат, комбікорм. завод.

У К. – 3 заг.-осв. школи, спец. школа-інтернат, аграр. ліцей, 2 дитсадки; Центр культури та дозвілля, бібліотека для дітей і дорослих, муз. школа, істор. музей, [Кобеляцький музей літератури і мистецтва](#); рай. лікарня, поліклініка; готель; відділ. 7-ми банків. Є 3 парки відпочинку. Виходить г. [«Колос»](#). Нар. колективи: драм., танц., троїстих музик, 2 хорових. У місті проводять фестиваль аматор. мистецтва «Вйо, Кобеляки». Діють реліг. громади УПЦ МП, УПЦ КП, свідків Єгови, адвентистів сьомого дня, євангелістів християн-баптистів, християн віри євангельської. Встановлено пам'ятники Б. Хмельницькому, Т. Шевченку, М. Касьяну. Серед видат. уродженців – брати Герой України, бандурист, композитор, диригент [Григорій](#) і живописець, іконописець [Андрій Китасті](#); фахівець у галузях автомат. керування, матем. моделювання та інформатики, академік НАНУ [О. Івахненко](#), метеоролог [М. Данилевський](#), геолог [А. Дубинський](#), гідрохімік [Ф. Дятловицька](#), мовознавець *І. Петличний*, фахівець у галузі гідродинаміки гідротех. споруд *М. Пивовар*, хімік-технолог *М. Радвінський*, фахівець у галузі динаміки засобів назем. транспорту *М. Радченко*, економіст *Л. Яковенко*, культуролог, громад. діячка [Т. Беднаржова](#), літературознавець, перекладач *В. Пащенко*; письменники В. Гнилосиров (19 ст.), [М. Білецький](#), [Г. Гармаш](#), [В. Кашин](#), *І. Наріжна*; скульптор, мистецтвознавець, письменник [С. Жук](#), живописець, іконописець, реставратор *М. Малецький*, живописець *С. Солодовник*, брати художник театру, живописець, засл. діяч мистецтв УРСР [Василь](#) та хор. диригент [Костянтин Греченки](#); актори нар. арт. УРСР [Є. Золотаренко](#) та *С. Шкурат*, засл. арт. України [С. Корінний](#), співак, засл. арт. УРСР [П. Колесник](#), співак, режисер, засл. арт. РСФРР [О. Давидов](#); дипломат [А. Винокуров](#); генерал-хорунжий Армії УНР [В. Закржевський](#); тренер з боксу *М. Проскурня*. З К. пов'язані життя та діяльність фахівця у галузі мануал. терапії *М. Касьяна*, поетеси *Л. Овдієнко*, композитора, нар. арт. УРСР [В. Кирейка](#). На поч. 1990-х рр. тут створ. гурт «The ВЙО».

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Кобеляки / М. В. Складенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-8787>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).